

Television and Radio, under whose management is the Book Chamber of Ukraine. The sequence of sections is presented in accordance with the quarterly Calendar Plan for the performance of scientific works.

Keywords: administrative data; non-periodical publications; mandatory copy; Universal Decimal Classification; ISBN; ISMN; ISSN; databases

References

1. Pro vidavnicu spravu : Zakon Ukraini № 318/97-VR vid 05.06.97. (1997). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*, 32, st. 206.
2. Pro obov'yazkovij primirnik dokumentiv : Zakon Ukraini № 595-XIV vid 09.04.99. (1999). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*, 22—23, st. 199.
3. Pro media : Zakon Ukraini vid 13 grudnya 2022 roku № № 2849-IX. (2022). *Verhovna rada Ukraini : oficijnij vebсайт*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
4. Pro pripinennya vikoristannya Bibliotechno-bibliografichnoyi klasifikaciyi ta vprovadzhennya Universalnoyi desyatkovoyi klasifikaciyi : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 22 bereznya 2017 r. № 177. (2017). *Verhovna rada Ukraini : oficijnij vebсайт*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2017-p#Text>.
5. Pro priyednannya do Statutu Mizhnarodnogo centru reyestraciyi serialnih vidan (Mizhnarodnogo centru ISSN) : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 6 bereznya 2019 r. № 163. *Verhovna rada Ukraini : oficijnij vebсайт*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/163-2019-%D0%BF#Text>.
6. Voroncova A., Muzichenko N. (2023). Knigovidavnicha diyalnist v Ukraini za pidsumkami 2022 roku. *Visnik Knizhkovoyi palaty*, 4, pp. 3—11. doi: 10.36273/2076-9555.2023.4(321).3-11.
7. Ustinnikova T., Zhigun T. (2023). Analiz stanu dostavlyannya obov'yazkovih primirnikiv vidan Ukraini u 2022 roci. *Visnik Knizhkovoyi palaty*, 5, pp. 3—9. doi: 10.36273/2076-9555.2023.5(322).3-9.

Надійшла до редакції 14 червня 2023 року

УДК 015:061.1](477):001.891](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.6(323).20-29

Галина Гуцол,

заступниця директора з наукової роботи

Книжкової палати України,

e-mail: ggutsol@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1800-0618>

Бібліографічні та історико-фондознавчі дослідження Книжкової палати України

У пропонованій статті розглянуто зміст і результати прикладних наукових досліджень Книжкової палати України у II кв. 2023 р. за темою "Розроблення баз даних поточної державної бібліографії України 2022—2023 рр. та ретроспективного фонду 1920-х, 1970-х рр."

Статтю призначено для інформування суспільства про наукову діяльність Книжкової палати України в галузі поточної та ретроспективної бібліографії, дослідження й розкриття для наукової спільноти та широкого загалу користувачів літературних скарбів із фонду Державного архіву друку, який внесено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Матеріал подано у формі окремих розділів відповідно до структури щоквартальних інформаційних записок про виконання наукових робіт, які подаються в Держкомтелерадіо, у сфері управління якого перебуває Книжкова палата України. Зміст і послідовність розділів подано згідно з поквартальним Календарним планом виконання наукових робіт.

Ключові слова: Книжкова палата України; поточна державна бібліографія; ретроспективна бібліографія; аналітико-синтетичне опрацювання; бібліографічна база даних; біобібліографічна база даних; бібліометричний аналіз; Державний архів друку

Постановка проблеми. Книжкова палата України — державна наукова установа у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, створена з метою забезпечення інтересів держави в нарощенні інтелектуального та інформаційного потенціалу, сприяння розвитку національної культури, науки, освіти, книговидавничої та біб-

ліографічної справи; комплектування й зберігання всієї друкованої продукції — документальної пам'яті України; проведення книгознавчих та бібліографознавчих досліджень; створення баз даних (БД) бібліографічної інформації; видання бібліографічних покажчиків і науково-аналітичних оглядів [1, ст. 27].

Книжкова палата України здійснює прикладні наукові дослідження відповідно до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" [2] згідно із завданнями й функціями, викладеними в Законі України "Про видавничу справу" (ст. 27 "Книжкова палата України"), за державною програмою КПКВК 3802020 "Наукова і науково-технічна діяльність у сфері засобів масової інформації, книговидавничої справи та інформаційно-бібліографічної діяльності". Тематику наукових робіт розглядає і обирає з пропонованих до виконання за цією державною програмою Науково-технічна рада Держкомтелерадіо, після чого затверджує відповідним наказом голови Держкомтелерадіо.

Незважаючи на те, що Книжкова палата України регулярно публікує монографії, аналітичні статті за окремими напрямками наукових робіт, випускає державні бібліографічні покажчики, щорічно подає інформацію про виконання всіх наукових робіт на власному вебсайті, її діяльність залишається *terra incognita* для суспільства та потребує систематичного детального розкриття.

Аналіз досліджень і публікацій. У березневому номері поточного року журналу "Вісник Книжкової палати" опубліковано статтю Г. Гуцол "Прикладні наукові дослідження Книжкової палати України у 2022 році: зміст, результати, впровадження" [3]. Пропонована стаття є продовженням започаткованої традиції висвітлення в медіа наукової діяльності Книжкової палати України.

Мета статті — розкриття для суспільства складу та змісту прикладних наукових досліджень Книжкової палати України, виконаних у II кв. 2023 р. за темою "Розроблення баз даних поточної державної бібліографії України 2022—2023 рр. та ретроспективного фонду 1920-х, 1970-х рр."

Наукова новизна. У створенні поточних і ретроспективних бібліографічних БД Книжкова палата України керується тими самими бібліографічними стандартами, що й бібліотеки, однак подальше використання цих БД для формування й видання державних бібліографічних покажчиків, призначених для інформування суспільства про всі види видань, випущених вітчизняними видавцями, розроблення аналітичних оглядів із застосуванням методів бібліометрії здійснює лише зазначена установа, і це є її унікальними функціями. Що стосується послідовного ретроспективного аналітико-синтетичного опрацювання фонду Державного архіву друку, то такі роботи розкривають для суспільства склад і зміст цього унікального зібрання, відкривають нові імена

авторів, раніше не відомі псевдоніми, виявляють видання, які збереглися лише у фонді Книжкової палати України.

Кілька років тому було започатковано історико-фондознавче дослідження фонду Державного архіву друку, яке уможливило багатоаспектне висвітлення змісту книжкових видань і періодики в різні періоди життя України. Таке дослідження проводиться вперше.

Усі бази даних, створені Книжковою палатою України призначені для поповнення національного інформаційного фонду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розділи звіту за II кв. 2023 р.:

1. Аналітико-синтетичне опрацювання документного потоку видань України 2022—2023 рр. і створення поточних бібліографічних баз даних

У звітному періоді 2023 р. продовжено державну бібліографічну реєстрацію видань 2022—2023 рр. На всі види неперіодичних видань та періодичних (крім газет) і продовжуваних видань, що передані на постійне зберігання до фонду Державного архіву друку, створено БД каталогів та державної бібліографії (літописів) за видами видань.

БД поточної бібліографічної інформації створено відповідно до єдиних принципів відбору, бібліографічного опису, систематизації та предметизації, а також чинних в Україні нормативних документів: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, ДСТУ 3582:2013, ГОСТ 7.12-93, ДСТУ 7093:2009, ДСТУ 6096:2009 [4—8].

Систематизація та групування інформаційного масиву БД поточної бібліографії здійснюється на основі національного еталона Універсальної десятикової класифікації (УДК), інструкції "Використання Універсальної десятикової класифікації при формуванні структури бібліографічних покажчиків" і класифікаційних таблиць для інших видів документів (нотні видання, образотворчі видання).

Критерії бібліографічного відбору інформації для представлення в БД поточної бібліографічної інформації викладено у відповідних інструкціях. Записи в БД предметизовано за таблицею "Розташування бібліографічних записів у бібліографічних покажчиках на основі Універсальної десятикової класифікації". Усі інструкції та таблиці класифікації розроблені Книжковою палатою України у складі наукових робіт попередніми роками.

Усі записи баз даних пройшли наукове редагування на правильність складання бібліографічного опису та систематизації для представлення в БД каталогів і публікації в державних бібліографічних покажчиках.

Загальний обсяг поточних бібліографічних БД за звітний період становить 14 929 записів.

1.1. Створення БД каталогів

У II кв. 2023 р. створено поточні бібліографічні БД каталогів усіх видів неперіодичних видань обсягом 5028 записів, зокрема за видами:

- книг і брошур — 4636;
- нотних видань — 111;
- образотворчих видань — 251;
- картографічних видань — 30.

У процесі аналітико-синтетичного опрацювання всіх видів видань здійснено повний бібліографічний опис на підставі чинних в Україні національних стандартів та інструктивно-методичних документів. Видання класифіковано за УДК, присвоєно авторський знак.

БД періодичних (крім газет) та продовжуваних видань — журналів, бюлетенів і збірників

У бібліографічну БД поточних надходжень періодичних (крім газет) та продовжуваних видань Державного архіву друку було внесено 486 назв журналів — 1245 друк. од. (номерів журналів).

За мовою видання найбільше надійшло багатомовних видань — 346, державною мовою 104, англійською — 36. Характерно, що російською мовою не надійшло жодного видання.

З 1245 примірників журналів, більшість становлять видання 2022 р., а саме 605, 2023 р. — 576, 2021 р. — 62, 2020 р. — 2.

Серед 486 назв журналів найбільшу кількість також становлять видання 2022 р. — 295, 2023 р. — 169, 2021 р. — 21, 2020 р. — 1.

Отже, більшість видань, що надійшли у II кв. 2023 р., є виданнями минулих років.

Розподіл журналів за основними видами наведено в табл. 1.

Дані таблиці свідчать, що найбільшу кількість традиційно становлять наукові (393) та популярні (55) видання.

За періодичністю спостерігається найбільша кількість щоквартальних журналів — 177, двічі на рік випускається 109 журналів, щомісячних — 61, шість разів на рік — 56, щорічних — 39. Журнали з іншою періодичністю становлять незначну кількість — від 1 до 9.

Таблиця 1

Розподіл журналів 2023 р. за основними видами

Вид журнального видання	Кількість журналів (за назвами)
Суспільно-політичні	1
Наукові (у тому числі науково-практичні, науково-методичні, науково-технічні)	393
Науково-популярні	6
Популярні (у тому числі рекламні, дитячі)	55
Виробничо-практичні (спеціалізовані)	9
Літературно-художні	5
Релігійні	5
Бюлетені	12
Усього	486

БД газет 2022 р.

Формування річного комплексу газет за областями та назвами відбувається у відділі наукового опрацювання обов'язкових примірників. Моніторинг повноти річних комплектів та їх доукомплектування відбувається впродовж усього календарного року, а також у I кв. наступного року. Приймання на постійне зберігання й розміщення у фонді Державного архіву друку розпочинається у II кв.

У звітному періоді розпочато приймання в архівосховище газет, які надійшли в Книжкову палату України у 2022 р. Опрацьовано газети з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської областей та м. Києва. Проведено моніто-

ринг 12 059 друк. од. газетних видань в аспекті їх підготовки до подальшого постійного зберігання: перевірено тотожність вихідних даних, наведених у газеті, а саме: назва, засновник / видавець, місце видання, час заснування, кількість номерів і примірників газет, наявність сторінок, ушкоджень; відстежено наявність дублетних примірників, видань, що склалися з кількох номерів тощо. Усі відомості внесено у БД, яка у звітному періоді складена з 690 записів, що відповідають назвам газетних видань (табл. 2).

Дані, наведені в таблиці, свідчать, що у 2022 р. у Книжкову палату України із зазначених областей надійшло на 200 назв газетних видань менше, ніж у 2021 р., тобто кількість видань у назвах становила лише 77,5% від попереднього року. Зменшення кількості надходжень у назвах

торкнулося всіх областей, за винятком Закарпатської, і варіюється від 2 — у Волинській до 22 — у Дніпропетровській, 25 — у Київській і 95 — у м. Києві. Із Закарпатської області у 2022 р. надійшло на 1 видання більше порівняно з попереднім роком.

Суттєве зменшення кількості газет у всіх без винятку областях спостерігається у друкованих одиницях (примірниках). У 2022 р. із наведених у таблиці областей надійшло лише 12 059 друк. од.,

що становить 46,8% від показників попереднього року. Різке скорочення кількості газетних видань як у назвах, так і в друкованих одиницях обумовлене війною Росії проти України, інтенсивними бойовими діями та окупацією частини кількох областей. Як свідчать дані таблиці, найменша кількість газет у друкованих одиницях припадає на області, частину яких було тимчасово окуповано. Надходження з цих територій припинилися наприкінці лютого — на початку березня 2022 р.

Таблиця 2

Кількість газет 2022 р. видання в порівнянні з 2021 р.

Область	Кількість назв			Кількість друк. од.		
	2022 р.	2021 р.	%	2022 р.	2021 р.	%
АРК	—	—	—	—	—	—
Вінницька	54	58	93,1	1 635	2 152	76,0
Волинська	55	57	96,5	1 438	1 596	90,1
Дніпропетровська	71	93	76,3	1 189	3 586	33,2
Донецька	30	42	71,4	290	1 462	19,8
Житомирська	38	49	77,6	893	1 690	52,8
Закарпатська	21	20	105	706	708	99,7
Запорізька	60	76	78,9	619	3 009	20,6
Івано-Франківська	25	30	83,3	352	628	56,1
м. Київ	267	365	73,1	3 272	8 180	40,0
Київська	49	74	66,2	1 033	1 833	56,4
Кіровоградська	20	26	76,9	632	912	69,3
Усього	690	890	77,5	12 059	25 756	46,8

1.2. Створення баз даних державної бібліографії 2022—2023 рр.

У звітному періоді створено БД державної бібліографії (літописів) загальним обсягом 8725 записів, у тому числі:

- Літопис книг № 7—12 за 2023 р. — 4100;
- Літопис образотворчих видань за 2022 р. — 836;
- Літопис нот за 2022 р. — 217;
- Літопис газетних статей № 2 за 2023 р. — 1003;
- Літопис журнальних статей № 7—12 за 2023 р. — 2459;
- Літопис рецензій — 110.

Через скорочення кількості замовлень, а відповідно й тиражів до менше ніж 30 видань Книжковою палатою України прийнято рішення про публікацію щорічних літописів (образотворчих, нотних, картографічних видань) в електронному форматі на сайті в розділі "Національна бібліографія" → "Державна поточна бібліографія". Випуск цих покажчиків у друкованому форматі припинено.

У процесі аналітико-синтетичного опрацювання видань здійснено їх повний бібліографічний опис на підставі чинних в Україні націо-

нальних стандартів та інструктивно-методичних документів. Записи у базах даних класифіковано за таблицею "Розташування бібліографічних записів у бібліографічних покажчиках на основі Універсальної десяткової класифікації", а також за класифікаційними таблицями для інших видів документів (картографічні видання) для подальшого групування за рубриками УДК у відповідних бібліографічних покажчиках.

З метою розширення інформаційно-пошукових можливостей баз даних та отримання користувачами релевантної інформації на основі змістового аналізу документів у межах кожної БД сформовано допоміжний пошуковий апарат, що складається з розгалуженої системи посилань, основного й допоміжних індексів (за таблицями УДК):

- іменного (для всіх БД);
- географічного (для всіх БД, окрім "Літопис нот", "Літопис рецензій");
- предметно-тематичного (для бази даних "Літопис книг");
- мов (окрім української), якими надруковано книги (для БД "Літопис книг");
- помилкових ISBN (для бази даних "Літопис книг");

- серійних видань (для БД "Літопис книг", "Літопис образотворчих видань");
- назв (для бази даних "Літопис книг");
- назв вокальних творів (для БД "Літопис нот");
- назв збірників (нотні видання) (для БД "Літопис нот");
- перших слів тексту вокальних творів (для БД "Літопис нот");
- періодичних видань (для БД "Літопис газетних статей", "Літопис журнальних статей");
- покажчик назв альбомів і комплектів листівок (для БД "Літопис образотворчих видань");
- покажчик музеїв, в яких зберігаються твори мистецтва (для БД "Літопис образотворчих видань").

За матеріалами БД державної бібліографії "Літопис книг" за 2022 р. підготовлено й подано до публікації в журналі "Вісник Книжкової палати" аналітичний огляд Л. Очеретяної "Книги України у дзеркалі державної бібліографії".

2. Аналітико-синтетичне опрацювання фонду Державного архіву друку та створення ретроспективних бібліографічних баз даних

Загальний обсяг створених у звітному періоді ретроспективних баз даних, які є електронним довідково-пошуковим апаратом до фонду Державного архіву друку, становить 952 записи.

2.1. Створення бази даних періодичних (крім газет) та продовжуваних видань 1965 р.

У II кв. 2023 р. продовжено аналітико-синтетичне опрацювання періодичних (крім газет) та продовжуваних видань, що надійшли в Книжкову палату України у 1965 р. Здійснено бібліографічний опис 62 назв, що становить 336 друк. од., журналів і збірників.

У 1965 р. вийшли друком 6 нових видань, здебільшого республіканських міжвідомчих науково-технічних збірників, а саме: "Горная электро-механика и автоматика" Дніпропетровського ордена Трудового Червоного Прапора гірничого інституту ім. Артема; "Динамика и прочность машин" Державного комітету Ради Міністрів УРСР з координації науково-дослідних робіт; "Дорожный справочно-информационный фонд" Південно-Західної залізниці; "Етика і естетика" Київського ордена Леніна державного університету імені Т. Г. Шевченка; "Инженерная геодезия" Київського інженерно-будівельного інституту; "Клиническая онкология" Київського науково-дослідного рентгено-радіологічного та онкологічного інституту; "Кибернетика" Відділення математики, механіки та кібернетики АН УРСР;

"Экономика и организация промышленности" Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР.

Серед внесених до БД журналів найбільше було видано в Києві — 40 назв; 6 журналів — у Харкові; по 3 — у Дніпропетровську та Львові; 2 — у Донецьку; по 1 журналу вийшло у Вінниці, Донецьку, Одесі, Полтаві та Сімферополі; також 1 видання ("Труды Днепропетровского института инженеров железнодорожного транспорта") було видано в Москві.

Розподіл аналізованої частини видань 1965 р. за видавництвами є досить рівномірним. Найбільше журналів (по 5 назв) було видано Харківським державним університетом і видавництвом "Здоров'я"; "Радянська Україна" й "Техніка" видали по 4 назви; "Наукова думка" і "Урожай" — по 3; по 2 журнали вийшло у видавництвах "Молодь", "Промінь", "Радянська школа" та видавництвах Київського й Львівського університетів. Інші видавництва випустили по 1 назві журналів, що в сумі становить 11 назв, або 17,7% від загалу. Досить численними, як і минулими роками, були журнали, що не містять даних про видавництво, — 17 назв, або 27,4% від загальної кількості.

Згідно з випускними даними, наведеними у виданнях, журнали 1965 р. друкувалися у 37 друкарнях. Найбільші обсяги за кількістю назв мали 9 друкарень, сумарний обсяг випуску яких становив 56,5% від загальної кількості назв: видавництво і комбінат друку "Радянська Україна" — 7; Київська обласна друкарня — 6; Харківська друкарня № 16 — 5; київські книжкові друкарні № 5, 7 і 6 надрукували відповідно 4, 4 і 3 журнали; Дніпропетровська та Львівська обласні друкарні, а також Харківська книжкова друкарня "Комуніст" — по 2 видання. У кожній із решти 27 друкарень вийшло по 1 назві журналів, що загалом становить 43,5%.

Визначити періодичність виходу журналів досить складно, якщо тільки її не вказано у виданні або випуск номерів має сталу періодичність (щомісяця — 10 видань, 6 разів на рік — 4, щокварталу — 2 тощо). У 41 виданні, а саме 2/3 від загалу, періодичність не зазначено. Значною мірою це стосується видань наукових установ і закладів вищої освіти. Щомісячні журнали й такі, що виходили 6 разів на рік, були найпоширенішими серед видань із чіткою періодичністю.

За мовою видання у 1965 р. переважали російськомовні — 45 назв, і лише 17 назв журналів видано українською мовою.

Серед 8 нових видань лише 1 журнал — "Етика і естетика", виданий Київським державним університетом імені Т. Г. Шевченка, був україномовним. Переважну частину російськомовних журналів становили наукові збірники з різних галузей. Літературно-художні та громадсько-політичні журнали "Дніпро" і "Жовтень", журнал для молоді "Зміна" й незначна частина науково-виробничих видань виходили українською мовою. Щомісячний політико-економічний журнал Держплану Української РСР, Інституту економіки Академії наук Української РСР "Економіка радянської України" мав накладу як українською, так і російською мовами.

Тиражі журнальних видань варіювалися від 100 пр. до 60 тис. пр. Найменшими накладами друкували інформаційні матеріали ("Информационное письмо" / Держкомітет машинобудування Держплану СРСР, Центральне конструкторське бюро механізації виробничих процесів; "Информационные материалы о передовом научно-техническом и производственном опыте" / ЦБТИ Придніпровського раднаргоспу). Натомість найбільший тираж — 60 тис. пр. — мав літературно-художній і громадсько-політичний журнал для молоді "Зміна" Центрального комітету ЛКСМ України.

Тиражі від 500 пр. до 1 тис. пр. мали вісники наукових праць закладів вищої освіти та наукових установ ("Исследования в Атлантическом океане" / Академія наук Української РСР, Морський гідрофізичний інститут; "Экономическая география" / Харківський орден Трудового Червоного Прапора державний університет імені О. М. Горького). Тиражі наукових, науково-виробничих, і науково-методичних збірників із різних галузей народного господарства варіювалися в межах від 1 до 10 тис. пр. ("Доповіді Академії наук Української РСР", "Картопля, овочеві та баштанні культури" / Український науково-дослідний інститут овочівництва; "Инженерная геодезия" / Київський інженерно-будівельний інститут; "Энергетика и электротехническая промышленность" / Державний комітет Ради Міністрів УРСР з координації науково-дослідних робіт, Міністерство енергетики та електрифікації УРСР).

За тематико-видовими ознаками більшість проаналізованого масиву журналів належала до тематичних наукових збірників і науково-виробничих видань із різних галузей народного господарства: "Горная электромеханика и автоматика", "Динамика и прочность машин", "Економіка і організація сільського господарства", "Кибернетика", "Труды Днепропетровского института инженеров железнодорожного транспорта" та інші.

Решту видань становили громадсько-політичні та соціально-економічні ("Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки", "Организация и планирование отраслей народного хозяйства"); літературно-художні ("Жовтень", "Дніпро", "Донбасс"); сільськогосподарські ("Землеробство", "Картопля, овочеві та баштанні культури"); медичні ("Клиническая хирургия", "Эндокринопатии и лечение их гормонами"); культурно-освітні ("Известия высших учебных заведений", "Дошкільна педагогіка і психологія", "Знання та праця") та інші.

2.2. Створення БД образотворчих видань 1956 р.

Упродовж II кв. 2023 р. згідно з Календарним планом проведення наукових робіт здійснено аналітико-синтетичне опрацювання другої чверті річного комплексу образотворчих видань 1956 р. З урахуванням вимог національних стандартів створено БД із 369 записів, що містить відомості про назву, мову, місце та рік видання, видавця (видавництво, видавничу організацію), друкарню, автора, художника, укладача, редактора, тираж, ціну, формат, інвентарний номер, фізичний стан видання тощо.

На початок звітної періоду загальна кількість опрацьованих образотворчих видань 1917—1956 рр. становила 9366 друк. о д У звітному періоді внесено 369 друк. од. Отже, на кінець II кв. 2023 р. БД образотворчих видань містить інформацію про 9735 друк. од.

За місцем видання більшість образотворчих видань за другу чверть 1956 р. (301 друк. од., або 81,7%) видано в Києві; 9 друк. од. (2,4%) — у Сімферополі; 7 друк. од. (1,9%) — у Сталіно; по 6 друк. од. (1,6%) — у Ворошиловграді та Харкові; по 4 друк. од. (1,1%) — у Житомирі, Полтаві, Черкасах і Чернігові; 3 друк. од. (0,8%) — у Макіївці; по 2 друк. од. (0,5%) — у Луцьку, Львові, Одесі, Ужгороді та Херсоні; по 1 друк. од. (0,3%) — у Тростянці, Тернополі, Чернівцях. На 8 друк. од. (2,2%) місце видання не зазначено. Варто зауважити, що оскільки деякі видання містять відомості про місцезнаходження і видавця, і друкарні, то у БД внесено місцезнаходження видавця. У разі, якщо місцезнаходження видавця не зазначено, у БД внесено місцезнаходження друкарні.

Найбільше образотворчих видань другої чверті 1956 р. було випущено трестом "Укрфото" — 159 друк. од. (43,1%); на другому місці — Державне видавництво "Мистецтво" — 68 друк. од. (18,4%); на третьому — Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР — 33 друк. од. (8,9%). Обласні видав-

ництва сумарно випустили 14 друк. од. (3,8%); "Кримвидав" — 9 друк. од. (2,4%); Держтехвидав УРСР — 8 друк. од. (2,2%); Держсільгоспвидав УРСР — 6 друк. од. (1,6%). На 64 друк. од. (17,3%) видавця не зазначено.

Серед образотворчих видань аналізованого періоду переважають україномовні — 237 друк. од. (64,2%); російськомовних видань — 129 друк. од. (35%) і 3 друк. од. видань паралельно російською та українською мовами (0,8%).

Кількісні показники образотворчих видань за видовими ознаками наведено в табл. 3.

З таблиці видно, що серед образотворчих видань другої чверті 1956 р. за видами переважають картки та листівки — їх є в наявності 214 друк. од. (58%), а також плакати —

129 друк. од., або 35%, найбільше серед яких навчальних / наочних (82 друк. од., або 22,2%). Інші види видань варіюються від 12 до 1.

Ще один параметр, за яким можна проаналізувати наявні в БД видання, — тираж. Найчисленнішою є група видань, тираж яких становить від 10 до 50 тис. пр. (154 друк. од., або 41,8%); на другому місці — видання тиражем від 1 до 5 тис. пр. (102 друк. од., або 27,6%); на третьому — видання тиражем від 5 до 10 тис. пр. (60 друк. од., або 16,3%). Тиражем до 500 пр. випущено 13 друк. од. (3,5%); від 500 пр. до 1 тис. пр. — 11 друк. од. (3%). Видань тиражем від 50 до 100 тис. пр. та понад 100 тис. пр. — по 9 друк. од. (по 2,4%). На 11 друк. од. (3%) тираж не зазначений.

Таблиця 3

Кількість образотворчих видань за видовими ознаками

Види аркушевих образотворчих видань	Друк. од.	%
Картки, листівки	214	58,0
Плакати, у тому числі:	129	35,0
навчальні (наочні)	82	22,2
рекламно-інформаційні	22	6,0
агітаційні	11	3,0
громадсько-політичні	7	1,9
інструктивно-методичні	7	1,9
Комплектні видання	12	3,2
Репродукції	11	3,0
Альбом	2	0,5
Календарі, стінки для них	1	0,3
Усього	369	100

2.3. Створення БД літературно-художніх, громадсько-політичних, наукових періодичних (крім газет) і продовжуваних видань 1922 р. "Письменники доби становлення української державності"

Для розкриття фонду Державного архіву друку Книжкової палати України та введення в науковий обіг рідкісних і маловідомих джерел, літературно-художніх, літературознавчих, фольклорних, фольклористичних, публіцистичних творів, надрукованих у періодичних (крім газет) та продовжуваних виданнях, випущених на території України у 1922 р., розписано зміст 32 номерів (16 назв) цих видань.

Сформовано БД "Письменники доби становлення української державності: матеріали до бібліографії 1922 р. (періодичні (крім газет) та продовжувані видання)", що вміщує 309 записів і з максимальною повнотою інформує про літературно-художні публікації (поезія, проза, драматургія), літературознавчі праці, публіцистичні та біографічні твори, мемуарну літературу, переклади, фольклорні твори й фольклористичні

праці українських авторів, незалежно від впливу письменника на літературно-художній процес і ваги його спадщини.

Створено біобібліографічну БД "Модерна література України: поезія, проза, драматургія у фонді Державного архіву друку 1922 р.", що складається з 212 бібліографічних записів. Записи згруповано згідно з розробленою схемою відповідно до жанрів літературно-художніх творів: Поезія; Проза; Драматургія.

Створено БД музеєзнавчих публікацій із періодичних (крім газет) і продовжуваних видань 1922 р. На базі цього матеріалу підготовлено та подано до публікації наукову статтю Д. Кепіна "Пресознавчі аспекти музейної та пам'яткоохоронної справи в Україні (за матеріалами періодичних видань 1922 р. фонду Державного архіву друку)".

Продовжено дослідницько-пошукову роботу з виявлення невідомих прізвищ авторів, нерозкритих псевдонімів і криптонімів (74 прізвища) для наповнення БД "Маловідомі письменники України: біографічні відомості, бібліографія".

2.4. Історико-фондознавче дослідження Державного архіву друку "Друковані видання 1970-х рр.: тематичні та змістовні пріоритети"

Відповідно до плану на II кв. 2023 р., у ході виконання історико-фондознавчого дослідження "Друковані видання України 1970-х рр.: тематичні та змістовні пріоритети" підготовлено статтю Л. Дояр "Десятирічка ідеологічних ювілеїв та її віддзеркалення в періодиці УРСР 1970-х років".

Дослідження здійснено на підставі моніторингу карткових каталогів неперіодичних і періодичних видань, а саме: хронологічного каталогу 1970—1979 рр.; генерального алфавітного каталогу в межах скриньок міністерств та відомств УРСР; видавничого каталогу в межах столичних і регіональних видавництв; каталогу періодичних (крім газет) та продовжуваних видань відповідного періоду. Мету статті побудовано на імплікативному судженні про очевидний зв'язок між найгучнішими ідеологічними ювілеями 1970-х рр. (100-річчям від дня народження Леніна (1970), 50-річчям від часу утворення СРСР (1972), 60-річчям перемоги Революції 1917 р. на теренах колишньої Російської імперії (1977)) і розвитком тогочасної національної культури українського народу. У контекст контroversійного обговорення похідно потрапив і дискурс щодо переважної білінгвальності вихованих радянською владою українців. Першоджерельною базою дослідження став журнал "Соціалістична культура" — періодичний орган друку Міністерства культури Української РСР, що був орієнтований на різні верстви населення республіки й у досліджуваній період позиціонував себе як "масовий громад-

сько-політичний щомісячник теорії і практики культурного будівництва". Висновковою констатацією статті стало твердження про розвиток української радянської культури в парадигмі гармонічного поєднання між соціалістичним змістом і національною формою всіх проявів культурного життя УРСР.

3. Актуалізація зведених бібліографічних баз даних інформацією за II кв. 2023 р.

Зведені БД — це універсальні електронні бібліографічні ресурси, створенні шляхом злиття поточних бібліографічних БД Книжкової палати України за видами видань від моменту їх запровадження й до сьогодні. Підтримання в актуальному стані цих БД необхідно для пошуку відомостей за запитом користувачів, зокрема державних органів влади, юридичних і фізичних осіб.

У звітному періоді в результаті проведеного аналітико-синтетичного опрацювання документного потоку видань України зведені БД каталогів актуалізовано шляхом вливання записів із поточних БД реєстрів, БД державної бібліографії — із поточних БД державної бібліографії книг та брошур (№ 5—11 2023); журнальних статей (№ 5—11 2023); газетних статей (№ 4 2022); рецензій (№ 2 2022). Бібліографічною інформацією за звітний період актуалізовано зведені БД. Кількісний розподіл записів у зведених БД каталогів і літописів наведено у табл. 4, 5.

Загалом зведені БД актуалізовано 13 790 записами: 5329 записів каталогів і 8461 — державної бібліографії. Разом зведені БД налічують 1 764 246 записів.

Таблиця 4

Кількість записів у зведених базах даних каталогів, актуалізованих інформацією за II кв. 2023 р.

Назва зведеної бази даних	Кількість записів у БД
"Книги за роки незалежності" (база даних книг та брошур із 1991 р.)	542 048
База даних авторефератів дисертацій із 2006 р.	99 698
База даних нотних видань із 2007 р.	3 193
База даних образотворчих видань із 2007 р.	15 618
База даних картографічних видань із 2007 р.	3 271
База даних електронних видань із 2002 р.	1 391
База даних службових видань із 2006 р.	5 004
База даних видань групового опрацювання з 2013 р.	3 429
Усього	673 652

Таблиця 5

Кількість записів у зведених базах даних державної бібліографії, актуалізованих інформацією за II кв. 2023 р.

Назва зведеної бази даних	Кількість записів у БД	Кількість записів, актуалізованих у звітному періоді
Літопис книг із 2000 р.	369 970	4 900
Літопис журнальних статей із 2003 р.	375 384	2 871
Літопис газетних статей із 2005 р.	196 666	580

Продовження таблиці 5

Назва зведеної бази даних	Кількість записів у БД	Кількість записів, актуалізованих у звітному періоді
Літопис авторефератів дисертацій із 2001 р.	119 002	—
Літопис картографічних видань із 2005 р.	3 428	—
Літопис образотворчих видань із 2003 р.	13 642	—
Літопис нотних видань із 2003 р.	3 838	—
Літопис рецензій із 2003 р.	8 664	110
Усього	1 090 594	8 461

4. Формування бібліографічних баз даних щодо євроатлантичної інтеграції України

На виконання доручення Держкомтелерадіо для інформаційного забезпечення суспільства з питань євроатлантичної інтеграції України проведено моніторинг журнальних і газетних видань із метою виявлення публікацій означеної тематики.

У II кв. 2023 р. сформовано БД, що складаються з 41 запису: 22 журнальних і 19 газетних статей. Бібліографічні списки про публікації в періодиці передано в Держкомтелерадіо.

Висновки. У II кв. 2023 р. здійснено частину прикладних наукових досліджень, визначену річним Календарним планом виконання наукових робіт Книжковою палатою України за темою "Розроблення баз даних поточної державної бібліографії України 2022—2023 рр. та ретроспективного фонду 1920-х, 1970-х рр."

Результати НР за зазначеною темою за II кв. 2023 р.

Загальна кількість записів поточних (каталогів і державної бібліографії), ретроспективних та тематичних бібліографічних баз даних стано-

вить 15 922. На основі баз даних державної бібліографії опубліковано 16 номерів державних бібліографічних показників.

Кількісні характеристики БД євроатлантичної інтеграції України передано в Держкомтелерадіо для подальшого інформування відповідних органів влади з метою формування зовнішньої політики держави.

Зведені БД актуалізовано 13 790 записами: 5329 записів каталогів та 8461 державної бібліографії. Разом зведені БД, створені Книжковою палатою України в різні періоди, починаючи з 1991 р., містять 1 764 246 записів.

У межах історико-фондознавчого дослідження фонду Державного архіву друку в журналі "Вісник Книжкової палати" опубліковано статтю Л. Дояр "Десятирічка ідеологічних ювілеїв та її віддзеркалення в періодиці УРСР 1970-х років" [9].

Подано до публікації наукову статтю Д. Кепіна "Пресознавчі аспекти музейної та пам'яткоохоронної справи в Україні (за матеріалами періодичних видань 1922 р. фонду Державного архіву друку)".

Список бібліографічних посилань

1. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.97 № 318/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 32. Ст. 206.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.
3. Гуцол Г. Прикладні наукові дослідження Книжкової палати України у 2022 році: зміст, результати, впровадження. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 3. С 3—11. DOI: 10.36273/2076-9555.2023.3(320).3-11.
4. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (ГОСТ 7.1—2003, IDT). Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007—07—01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. III, III, 43 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
5. ДСТУ 3582—2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [Чинний від 2014—01—01]. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. III, 15 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
6. ДСТУ ГОСТ 7093:2009. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11—2004, MOD). [Чинний від 2009—10—19]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 82 с., вкл. обкл. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
7. ДСТУ ГОСТ 7093:2009. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11—2004, MOD). [Чинний від 2009—10—19]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 82 с., вкл. обкл. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
8. ДСТУ 6096:2009. Універсальна десяткова класифікація. Структура, правила ведення та індексування (ГОСТ 7.90—2007, MOD). [Чинний від 2009—07—01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. III, III, 23 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
9. Дояр Л. Десятирічка ідеологічних ювілеїв та її віддзеркалення в періодиці УРСР 1970-х років. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 5. С. 39—48. DOI: 10.36273/2076-9555.2023.5(322).39-48.

Galyna Gutsol,
Deputy Director for Scientific Work
of the Book Chamber of Ukraine

Bibliographical and historical researches of the Book Chamber of Ukraine

The proposed article examines the content and results of applied scientific research of the Book Chamber of Ukraine in the II quarter of 2023 on the topic "Development of databases of the current state bibliography of Ukraine in 2022—2023 and the retrospective fund of the 1920s, 1970s."

The article is intended to inform society about the scientific activities of the Book Chamber in the field of current and retrospective bibliography, research and disclosure for the scientific community and the general public of users of literary treasures from the fund of the State Printing Archive, which is included in the State Register of scientific objects that are national property.

The material is presented in the form of separate sections in accordance with the structure of quarterly informational notes on the implementation of scientific works, which are submitted to the State Television and Radio Committee, under whose management the Book Chamber is located. The content and sequence of sections are presented in accordance with the quarterly Calendar Plan for the performance of scientific works.

Keywords: Book Chamber of Ukraine; current state bibliography; retrospective bibliography; analytical and synthetic processing; bibliographic database; biobibliographic database; bibliometric analysis; State Printing Archive

References

1. Pro vidavnicnu spravu : Zakon Ukraini № 318/97-VR vid 05.06.97. (1997). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*, 32, st. 206.
2. Pro naukovu i naukovo-tehnicnu diyalnist : Zakon Ukraini № 848-VIII vid 26.11.15. (2016). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukraini*, 3, st. 25.
3. Gucol G. (2023). Prikladni naukovi doslidzhennya Knizhkovoyi palati Ukraini u 2022 roci: zmist, rezultati, vprovadzhennya. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 3, pp. 3—11. doi: 10.36273/2076-9555.2023.3(320).3-11.
4. *Bibliografichnij zapis. Bibliografichnij opis. Zagalni vimogi ta pravila skladannya. DSTU GOST 7.1:2006 (GOST 7.1—2003, IDT)*. (2007). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukraini.
5. *Informaciya ta dokumentaciya. Bibliografichnij opis. Skorochennya sliv i slovopoluchen ukrajinskoju movoyu. Zagalni vimogi ta pravila (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). DSTU 3582—2013*. (2014). Kyiv: Munekonomrozvitku Ukraini.
6. *Bibliografichnij zapis. Skorochennya sliv i slovopoluk, podanih inozemnimi yevropejskimi movami (GOST 7.11—2004, MOD). DSTU GOST 7093:2009*. (2009). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukraini.
7. *Bibliografichnij zapis. Skorochennya sliv i slovopoluk, podanih inozemnimi yevropejskimi movami (GOST 7.11—2004, MOD). DSTU GOST 7093:2009*. (2009). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukraini.
8. *Universalna desyatkova klasifikaciya. Struktura, pravila vedennya ta indeksuvannya (GOST 7.90—2007, MOD). DSTU 6096:2009*. (2009). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukraini.
9. Doyar L. (2023). Desyatirichka ideologichnih yuvileyiv ta yiyi viddzerkalennya v periodici URSR 1970-h roki. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 39—48. doi: 10.36273/2076-9555.2023.5(322).39-48.

Надійшла до редакції 8 червня 2023 року

УДК 655.4/.5-044.372(477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.6(323).29-35

Тетяна Єжижанська,
старша викладачка кафедри медіапродюсування та видавничої справи
факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка,
e-mail: t.yezhyzhanska@kubg.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4114-7207>

Книжкові видавництва України в умовах перманентної кризи

У статті визначено суть поняття перманентної кризи в українському книговидаванні. Простежено динаміку вітчизняного книжкового ринку в умовах системної кризи. Визначено засади державної підтримки суб'єктів видавничої справи. Проаналізовано досвід функціонування видавництва в умовах війни та пандемії COVID-19. Здійснено хронологічну періодизацію для вивчення динаміки розвитку видавництва у кризових умовах. Виявлено комунікаційні виклики, з якими стикаються видавці під час кризи.

Ключові слова: криза; перманентна криза; війна; пандемія COVID-19; книговидавничий ринок; книжкові видавництва; програма "єПідтримка"; комунікаційні виклики